

POLITICA UNIUNII EUROPENE DE DEZVOLTARE REGIONALĂ*Ala ȘVET**Catedra Relații Internaționale*

Regional development has different significance in the European countries. Regional development is important because there exist difficulties in the economic development of some countries in comparison with the countries more developed economically and historically, in natural resources and geographical sphere. It provides active participation of all citizens in economic, political and social development. It presupposes the development of distant territories from the developed center.

The renaissance of regional movement in 70th, the realization of administrative reforms in many countries which legitimized territorial extension of the European Community and contributed to radical changes in the regional development of countries. After the declaration of independence Republic of Moldova established relations with different international political and economic organizations, stabilized bilateral relations with the European states. Being a small country the efforts of Republic of Moldova to be integrated in the European structures are promoted on the central and regional level through the intensification of cooperation between regional communities and similar structures of neighbor states in the framework of Euro-regions.

Dezvoltarea economiilor naționale, desfășurarea oricăror activități economice, politice, diplomatice, culturale, sociale este puternic ancorată de evoluția procesului de cooperare și integrare regională. În contextul mondial actual, de globalizare a economiilor, cooperarea Nord-Sud, ca și cea Sud-Sud, constituie o realitate care creează premisele integrării regionale, cu scop declarat de creștere a competitivității tuturor statelor, în principal a celor slabe.

În prezent, termenul „dezvoltare regională” are semnificații diferite în țările europene. În cadrul Uniunii Europene, unele state tratează dezvoltarea regională prin expunerea faptului existenței problemelor dificile de dezvoltare economică a majorității teritoriilor interne față de unele teritorii economic mai dezvoltate și privilegiate din punct de vedere istoric, geografic, dotării cu resurse etc. Altele consideră că abordarea dezvoltării regionale asigură participarea activă și eficace a tuturor cetățenilor la dezvoltarea economică, politică și socială a țării. Se mai susține că aceasta presupune dezvoltarea teritoriilor situate la o distanță îndepărtată față de centrul economic dezvoltat. Însă, este general acceptat că dezvoltarea regională este o politică statală susținută de fonduri comunitare, devenită deja tradițională și consecvent promovată [1].

Cu excepția unei referințe generale la necesitatea consolidării unității economice dintre statele membre, tratatul fondator de la Roma (1957) nu oferă un mandat explicit pentru adoptarea unei politici de dezvoltare regională și de coeziune. Politica de dezvoltare regională avea un explicit caracter redistributiv. În 1975 a fost înființat un Fond European de Dezvoltare Regională (FERD) care să contribuie la proiectele de dezvoltare lansate de guvernele naționale [2]. Acest concept minimalist avea deficiențe serioase. Numeroase proiecte erau cofinanțate de FERD în baza unui sistem de cote naționale fără priorități explicite de dezvoltare pe termen lung și fără efect de multiplicare.

Necesitatea unei reforme radicale a sistemului de distribuție s-a cristalizat după extinderea sudică, prin includerea Greciei (1981), Spaniei și a Portugaliei (1986), toate considerabil în urmă față de media PIB-ului Comunității Europene de atunci.

Introducerea Programelor Integrate Mediteraneene (PIM) pentru perioada 1986-1992 a oferit Comisiei prima oportunitate de a experimenta abordări inovatoare privind atât conținutul politicilor, cât și metodele și cerințele atașate punerii lor în aplicare. În conformitate cu teoriile dezvoltării economice endogene, intervențiile de politică erau orientate spre dotarea actorilor productivi locali în direcția îmbunătățirii calității capitalului uman (dezvoltarea aptitudinilor forței de muncă, corespondența dintre aptitudini și cererea de forță de muncă), îmbunătățirii accesului la piață prin proiecte de infrastructură, inovării prin sprijinirea cercetării și dezvoltării tehnologice și a schimbărilor structurale.

Adoptarea Programului Pieței Unice Europene (în 1986) și semnarea Actului Unic European (în 1986) au semnat o nouă eră pentru politicile de dezvoltare regionale din Comunitatea Europeană. Lichidarea barierei în calea comerțului și libera circulație a persoanelor, capitalului și serviciilor au fost însoțite de preocupări privind capacitatea regiunilor defavorizate de a face față presiunilor concurențiale ale pieței. A fost pentru prima dată când instituțiile comunitare au primit un mandat explicit de a urmări dezvoltarea regională printr-un articol din noul tratat care ridică coeziunea economică și socială, precum și necesitatea de a reduce

„disparitățile dintre diferitele regiuni și înapoierea regiunilor defavorizate" (articolul 130a TCE) la rangul de obiectiv principal al Comunității Europene.

Sucesivele tratate ale Comunității Europene de la Maastricht (1992) și Amsterdam (1994) au reconfirmat centralitatea acestor obiective. Aceste evoluții au fost însoțite de introducerea unor instrumente financiare noi, dublându-se alocațiile bugetare dedicate diverselor fonduri structurale (pachetul Delors I, care a fost urmat în 1994 de un al doilea pachet Delors).

Într-o etapă incipientă, diminuarea decalajelor de dezvoltare regională și-au asumat-o statele naționale. În scurt timp însă, s-a dovedit că impactul implementării programelor de dezvoltare regională realizate de stat, bazate în special pe stimulente fiscale, este destul de slab. Renașterea mișcărilor regionaliste din anii '70, realizarea reformelor administrative într-un șir de țări prin care a fost legiferat nivelul regional, extinderea teritoriului Comunității Europene și transferarea către instituțiile comunitare a tot mai multor atribuții ale statelor naționale au contribuit la schimbări radicale față de fenomenul dezvoltării regionale. La nivel european s-a conștientizat că dacă se dorește ca noua Europă să fie un teritoriu lipsit de convulsii sociale și mari procese de migrări dintr-o parte în alta, atunci este nevoie de o strategie care să dezvolte regiunile subdezvoltate în așa fel încât discrepanțele să fie lichidate și teritoriul Europei să fie un teritoriu al șanselor egale.

Imediat după proclamarea independenței și recunoașterea de către comunitatea internațională, Republica Moldova a depus eforturi considerabile pentru stabilirea relațiilor internaționale, prin aderarea la cele mai importante organisme și organizații politice și economice internaționale, precum și prin semnarea acordurilor bilaterale cu diferite țări. Fiind o țară mică, cu resurse naturale limitate, Republica Moldova nu-și poate dezvolta economia decât integrându-se în structurile economice europene și mondiale. În acest sens, eforturile de integrare în comunitatea internațională au fost promovate prin intensificarea cooperării comunităților regionale cu structurile similare din țările vecine, România și Ucraina. Relații de colaborare stabile între regiunile frontaliere ale Republicii Moldova, România și Ucraina, au fost stabilite încă la mijlocul anilor '80, însă ele purtau un caracter mai mult formal. Prin semnarea tratatului de bază româno-ucrainean, la 2 iunie 1997, au fost puse bazele unei cooperări mai strânse între România și Ucraina în diferite domenii, inclusiv în domeniul cooperării transfrontaliere. În conformitate cu art.8 al Tratatului, părțile se angajau să sprijine cooperarea între unitățile administrativ-teritoriale din regiunile de frontieră. Mai mult decât atât, prin același articol se preconiza crearea Euroregiunilor „Prutul de Sus” și „Dunărea de Jos”, la care să participe și unități administrativ-teritoriale din Republica Moldova. Intențiile au fost fortificate în cadrul Summitului de la Ismail din 1997 prin semnarea de către Președintele Republicii Moldova, al României și al Ucrainei a „Declarației privind cooperarea transfrontalieră” și, la nivel guvernamental, a protocolului de colaborare trilaterală. Acțiuni concrete în vederea constituirii Euroregiunii „Dunărea de Jos” au fost întreprinse în 1998, la Galați, unde a fost semnat acordul privind crearea Euroregiunii „Dunărea de Jos”, concomitent fiind aprobat statutul, componența Consiliului și Regulamentul Euroregiunii. În baza acordului de constituire, în componența Euroregiunii au fost incluse județul Cahul (Republica Moldova), Județele Brăila, Galați, Tulcea (România), Regiunea Odesa (Ucraina). Componența Euroregiunii poate fi extinsă prin decizia Consiliului Euroregiunii de a permite aderarea altor regiuni frontaliere, care recunosc prevederile statutului Euroregiunii.

Republica Moldova participă la acțiunile inițiate de organismele la care este membră: Comisia Europeană, Inițiativa Central-Europeană, OSCE, Cooperarea Economică a țărilor din Bazinul Mării Negre, Comunitatea de lucru a Statelor Dunărene, GUAM. Interesele integrării europene a Moldovei sunt susținute prin intensificarea activității agenților economici în cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est și integrarea continuă în cadrul organizațiilor și instituțiilor regionale din Sud-Estul Europei.

Republica Moldova face parte din țările care beneficiază de asistență comunitară în cadrul Programului TACIS, fiind interesată și în promovarea unor proiecte transfrontaliere comune în cadrul PHARE-TACIS. Cooperarea transfrontalieră cu UE este sprijinită din 1996 de către programul TACIS care acordă asistență pentru promovarea reformelor economice și de redresare în statele CSI și Mongolia. Activitatea Programului TACIS este bazată pe principiile Convenției-Cadru privind Cooperarea Transfrontalieră a Colectivităților Teritoriale de la Madrid (1980), la care Republica Moldova este parte semnatară din 1999. Programul își propune ca scop asigurarea securității în regiunile de frontieră și soluționarea unor probleme specifice de dezvoltare a acestora, evitarea dezechilibrului în dezvoltarea economică a regiunilor de frontieră, asigurarea funcționării eficiente a fluxurilor transfrontaliere (persoane, bunuri, servicii, capital), prevenirea activităților economice ilegale și reducerea poluării transfrontaliere a mediului.

Includerea Moldovei pe lista beneficiarilor de programe ale Uniunii Europene, prevăzute pentru celelalte țări din Sud-Estul Europei, va lărgi considerabil aria domeniilor, în care vor fi realizate proiecte concrete de asistență tehnică și financiară, având drept scop promovarea în continuare a reformelor democratice. Programul de activitate al guvernului Moldovei pentru anii 1999-2002, intitulat „Supremația legii, renașterea economică, integrarea europeană” a evidențiat clar vectorul pro-european al politicii externe, iar rezultatul practic al acestei dimensiuni a fost asocierea Republicii Moldova la Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. Tendința de apropiere de Europa și-a găsit reflectare atât în blocul de documente oficiale „Uniunea Europeană-Republica Moldova”, cât și în activitatea practică realizată în țară în cadrul Acordului de Parteneriat și Cooperare dintre UE și Moldova referitor la armonizarea legislației, înfăptuirea reformei instituționale, realizarea reformelor structurale în economie, democratizarea vieții sociale, precum și colaborarea, pe alte căi, cu instituțiile europene: Parlamentul European, Consiliul Europei.

Republica Moldova este în vecinătate nemijlocită cu Uniunea Europeană. Prevăzând acest fapt, ambele părți – Uniunea Europeană și Republica Moldova – încă din 1994 au semnat Acordul de Parteneriat și Cooperare (intrat în vigoare în 1998), îndeplinirea articolelor căruia trebuie să apropie pas cu pas baza legislativă, economia și orânduirea socială a Republicii Moldova de standardele europene.

Experiența europeană denotă că în vederea elaborării și promovării obiectivelor politicii de dezvoltare regională trebuie creată la nivel național o structură cu o largă reprezentare a administrației publice centrale și locale, precum și a organizațiilor (naționale, internaționale) preocupate de problemele în domeniu. În calitate de asemenea structură se propune crearea Consiliului de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CCDR) – organ cu caracter deliberativ, care va asigura promovarea și coordonarea politicii naționale de dezvoltare regională. Crearea unui astfel de consiliu la nivel național va constitui manifestarea caracterului prioritar atribuit politicii de dezvoltare regională, iar includerea în componența Consiliului a reprezentanților regiunilor și ai unor organizații preocupate de problematica în domeniu va semnifica că la elaborarea politicilor de dezvoltare este luat în considerație interesul local, și, pe de altă parte, că este creat un mecanism de orientare a acestor politici.

Referințe:

1. Armstrong H., Taylor J. Regional Economics and Policy. - Blackwell, 2000, p.20.
2. Rhodes M. The Regions and the new Europe: Patterns in core and periphery development. - New York, 1995, p.45.

Prezentat la 02.05.2007